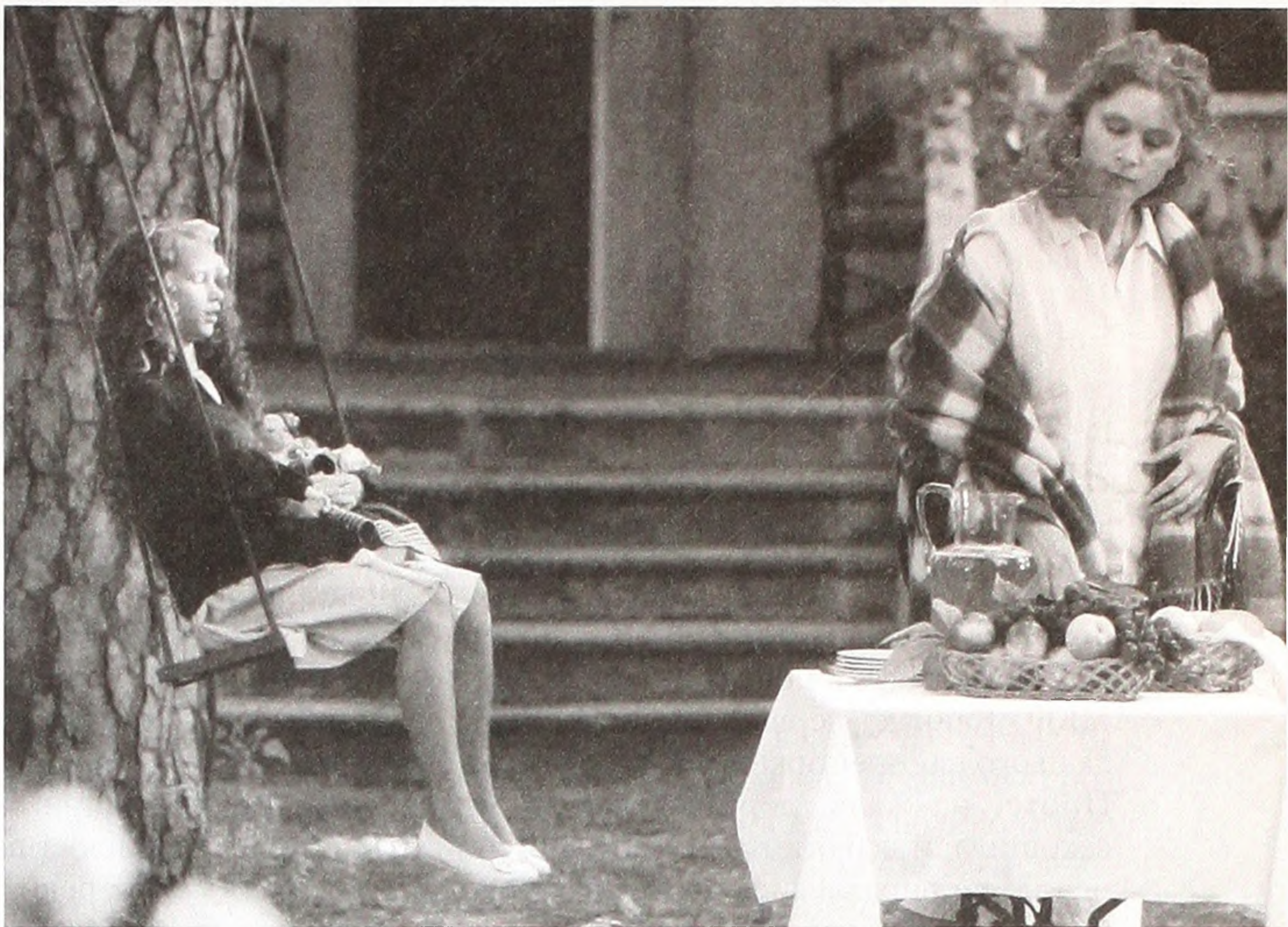

Нове покоління

Ганна Яровенко (праворуч) у фільмі «Лас Менінас».

Злет у короткому метрі

Справді, сьогодні можна говорити про те, що в Україні з'явилося молоде кіно. 2003 – 2004 роках воно заявило про себе на міжнародних кінофестивалях. Багато хто пам'ятає, що 2003 року український фільм було висунуто на премію «Оскар» у номінації «Кращий зарубіжний фільм». Сталося це вперше в історії нашого кінематографа – тож подія непересічна. Й хоча фільмові «Мамай» режисера Олеся Саніна та оператора Сергія Михальчука «Оскара» завоювати не вдалося, фільм високо оцінили критики США. Визнано куїнострічку і в Україні – 2004 року її творці були нагороджені Державною премією України ім. О.Довженка.

Переконливі перемоги на міжнародних кінофестивалях здобула анімаційна десятихвилинка «Йшов трамвай №9» Степана Ковалю, а вручення йому «Срібного ведмедя» на «Берлінале» в конкурсі короткометражного фільму підсумувало його численні нагороди й стало справжнім тріумфом.

Молоде кіно почало набирати кількісних обертів – на творчу арену вийшов цілий загін молодих режисерів і операторів. І хоча в середовищі кінематографістів звикли дорікати Міністерству культури і мистецтв за його бездіяльність, проте саме воно, взявши курс на молодих, дало їм можливість спробувати свої сили.

Упродовж 2004-2005 років було реалізовано проєкт «Любов – це» (виробництво громадської організації «Західноєвропейський інститут»), завдяки якому дебютувало 11 режисерів і було знято десять короткометражних ігрових фільмів та один документальний («Кіноманія»). Дебютували не тільки режисери, а й у багатьох випадках сценаристи, оператори, актори, художники і композитори. Спроби (різні – житейські, іронічні, ліричні, навіть у жанрі фільму жахів) поміркувати над загадкою любові втілились у фільмах «Берег» К.Денесюка, «Крістіна і Деніс танцюють танець бондарів» В.Попова, «Панна» К.Шафоренка, «Кавоман» О.Ітигілова, «Мрії» А.Куріної,

«Любов. Да...» В.Тіменка, «Світло у вікні навпроти» Г.Шкарупи, «Олігарх» Олексія Росича, «Софія» Н.Суханової, «Птахолове» Л.Артюгіної і вже згаданий «Кіноманія» Г.Яровенко.

Крім цього, 2004 року короткометражні дебюти на різних студиях зняли Георгій Делієв («Дрібний дощ», ігровий), Сергій Крутін («Михайлюки»), Олена Фетісова («Вероніка і саксофон»), Марина Кондратьєва («Один день з життя хірурга»), Олександр Шмигун («П'єса для трьох акторів», анімаційний), побувала на кількох МКФ студентська робота «Банка» Марини Горбач. Заявили про себе студентськими і дебютними роботами Богдана Смирнова, Тарас Ткаченко, Сергій Наталушко, Олександр Рожан, Оксана Черненко, Тарас Кушнір, Роман Бондарчук.

Аби підсумувати здобутки молодих кінематографістів, 23 травня 2005 року в Будинку кіно відбулася акція «Молоде кіно України», організована НСКУ та редакцією журналу «Кіно-Театр». За круглим столом зустрілися режисери-педагоги Сергій Буковський, Михайло Ілленко, Євген Сивокінь, молоді режисери Ганна Яровенко, Валентин Васянович, Тарас Томенко, Віра Яковенко, Анатолій Лавренишин, а також кінознавці й кінокритики. Жвавий діалог між майстрами, дослідниками і молодими кінематографістами став спробою осмислити й проаналізувати окремі твори, а також кіно молодих як явище. Було показано фрагменти фільмів молодих.

Упродовж 2005-2006 років тенденція омолодження українського кіно тривала – за ці два роки за державний кошт було знято 29 дебютів. Серед них «Пересохла земля» Тараса Томенка, «Проти сонця» Валентина Васяновича, «На болотах» Максима Суркова, «Viva Vita, або Доктор Рижик» Олени Бойко, «Консонанс» Вікторії Мельникової, анімаційні короткометражки «Наступний» Анатолія Лавренишина, «Блондинка помирає двічі» Віри Яковенко (знята за тиждень на «Берлінале»). 2005 рік потішив також дебютами: «Алло, мамо!» (Тетяна Калуж-

на), «Портрет, написаний глибиною» (Леся Мацко), «Жар-птиця» (Анастасія Харченко). Знімали дебюти на багатьох українських студіях, що дало привід кінознавцям порівняти це явище з аналогічним процесом у Франції початку 1960-х, який дістав назву «нової хвилі». На «Укркінохроніці» з'явилися фільми «Під тінню мансард» М.Воротинцева, «Аксіома кохання» Інни Дернової, «Замки України» Артема Сухарева.

Найпомітнішою серед нагород стала французька – на МКФ у Клемон-Феррані її здобув художньо-документальний фільм Валентина Васяновича «Проти сонця».

Обнадійливою можна вважати ще одну сенсаційну перемогу: у травні 2005 року короткометражна дипломна робота «Подорожні» Ігоря Стрембіцького здобула «Золоту пальмову гілку» в номінації короткометражного кіно на МКФ у Каннах – перша в історії українського кіно нагорода цього найпрестижнішого кінофестивалю.

Проте, на жаль, держава успіхів молодого кіно не закріпила, й дебютанти або змушені були йти на телебачення, де вправлялись над кліпами й рекламою, або ж продовжували чекати на підтримку свого наступного фільму.

Того ж року зародився ще один процес – в кіно прийшли інвестори, а молоді режисери почали знімати незалежне від державного фінансування кіно з наміром пробитися в український прокат. 2006 року в українському прокаті з'явилися картини – «Прорвемось!» (режисер Іван Кравчин), «Помаранчеве небо» (режисер Олександр Кирієнко), «Ogang love» (режисер Алан Бадоев, оператора Ярослав Пілунський) та ін. Молодь почала знімати для телебачення – «Давай пограємо!» Олександра Ітигілова, телестудія «1+1», «Повернути Віру» Віри Яковенко та ін. «Для цього треба сильно чогось хотіти, – сказав Олександр Ітигілов-молодший в інтерв'ю, – і переконувати, що ти можеш це зробити професійно. І потім, маючи свій продукт, досить легко переконати продюсера, що в тебе можна вкладати гроші».

Тим часом приплив нових сил у кіно не припинявся. 2006 року на різних студіях України дебютувала ще група молодих кінематографістів, а саме: на об'єднанні «Дебют» Національної кіностудії ім. О.Довженка було поставлено фільми «Філософія» (сценарій Олени Урсаки, режисер Алла Пасікова), «Жах» (Мирослав Слабошпицький), «Жодних проблем» (Володимир Дошук), «Велика Васильківська, 8-г» (за мотивами оповідання А.Бітова, Олена Бойко), «Приблуда» (Валерій Ямбурський). На Одеській кіностудії дебютували Наталя Ковальова («Старша дочка»), Віктор Кустов («Переможець»), Єва Нейман («Біля річки», повнометражний). На Ялтинській зняла дебют «Оксамитовий сезон» Олександра Хребтова. В Національній кінематографії України поставила другий фільм («З найкращими побажаннями! Енвер») Вікторія Мельникова. На студії «Кінематографіст» з'явилися «Світлячки» (ігровий) та «Рай» Надії Кошман, «Божичі» Анастасії Харченко. На студії «Inspiration Films» – «Інакші» Максима Суркова. На «Інтерфільмі» – «Стояла собі хатка» Олени Фетісової, «Мій Авалон» Ганни Яровенко.

Більшість згаданих стрічок нагороджені на українських та міжнародних кінофестивалях – тільки за 2006 рік здобуто 14 різних нагород. Але в Україні ні кіноглядачі, ні

глядачі телебачення тих нагороджених фільмів не побачили – табування українського кіно в нашій країні вкорінилося, здається надовго. Приємним винятком стала співдружність фестивалю вітчизняного кіно «Відкрита ніч» з Першим національним телеканалом, який у червні 2006 року вів уночі (саме у цю пору триває фестиваль) пряму трансляцію фільмів конкурсу, тим самим надавши рідкісну можливість шанувальникам українського кіно переглянути стрічки молодих.

На жаль, здобувши визнання, режисери поки що не мають можливості розвивати свою кар'єру, бо ж не знімають повнометражного кіно. Причини різні. Насамперед – коли режисер має намір ставити фільм за підтримки Міністерства, від нього вимагають не просто сценарій, а проект. У молоді ж немає коштів на складання проекту. Друга причина – довготривалий, але так і не зрушений з мертвої точки процес – Україна не вступила у міжнародні організації кінематографічного профілю, що утруднює ділові партнерські контакти із зарубіжними країнами. І нарешті – як пробитися зі своїм фільмом у прокат? Це неможливо, оскільки Міністерство не займеться дистрибуцією фінансованих ним фільмів, а ті рештки кінопрокату, що ще залишилися в Україні і на початку 1990-х були передані в комунальну власність, ледь-ледь тримаються на плаву. Енергійний приватний бізнес питання, пов'язані з вітчизняним прокатом комерційних (або, як у нас їх називають, продюсерських) фільмів та виходу на російський ринок, все-таки вирішує.

Щоб проаналізувати сьогоденну ситуацію з молодим кіно, 25 квітня в Будинку кіно відбулася друга акція «Молоде кіно України», знову організована НСКУ та редакцією журналу «Кіно-Театр», до якої було приурочено другий випуск дайджесту «Молоде кіно України» (серія «Бібліотека журналу «Кіно-Театр»). У роботі круглого столу взяли участь молоді кінематографісти, які стверджували своє бажання знімати, хоча скаржились, що дуже довго доводиться чекати на підтримку держави. Але вони вірять у майбутнє українського кіно і в можливість творити.

Є факти, які підтверджують цю віру: уже працює над новим фільмом Тарас Томенко (спільне українсько-польське виробництво). В аналогічній копродукції планується ігровий фільм Валентина Васяновича – він подав до Міністерства сценарій, а на згаданій акції показав одну частину майбутнього фільму-абсурду, зняту з польськими акторами.

Журналісти часто запитують: що це таке – молоде кіно України? Яке воно?

Очевидно, у кожного знайдеться своя відповідь. Хтось асоціює його з фільмами Олександра Кирієнка та Алана Бадоева. Хтось вірить у талант і незаперечну майстерність учнів наших відомих майстрів – Валентина Васяновича, Вікторії Мельникової, Надії Кошман, Али Пасікової, Олени Бойко, Марини Горбач. Крім того життя несподівано пропонує нові імена: зовсім недавно ми побачили комедійну стрічку «Приблуда» і зраділи, що, попри наше невеселе життя, у нас не перевелися комедіографи. Робити кар'єру в кінорежисурі ніколи не було легко. Перемагають ті, хто справді вірить у себе, у своє покликання, і хто здатний запалити цією вірою інших.